

อุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศไทย

อุตสาหกรรม หมายถึง การทำสิ่งของเพื่อให้เป็นสินค้า อุตสาหกรรมเป็นแหล่งที่สำคัญของความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเมือง สินค้าทางอุตสาหกรรมมักจะมีราคาสูงกว่าสินค้าทางการเกษตร สินค้าทางการเกษตรส่วนใหญ่มักจะเป็นในรูปวัตถุดิบซึ่งจะต้องผ่านกรรมวิธีการผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมก่อนที่จะเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภคขั้นสุดท้าย

การประกอบอุตสาหกรรมมีหลายประเภทและมีขนาดต่าง ๆ กัน อุตสาหกรรมบางประเภทใช้เงินทุนมากเพราะวัตถุดิบที่ใช้มีราคาสูง และบางอย่างต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมรถยนต์ เป็นต้น อุตสาหกรรมบางประเภทใช้เงินทุนไม่มากเนื่องจากไม่ต้องใช้เครื่องจักรช่วยในการผลิตมาก และวัตถุดิบเป็นของหาง่ายในประเทศ และราคาไม่แพง เช่น อุตสาหกรรมหัตถกรรมบางอย่าง ฯลฯ

ประเทศที่มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมมานาน การอุตสาหกรรมในประเทศเหล่านั้นเจริญก้าวหน้าและมีเงินทุนมาก อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายมักจะขาดแคลนเงินทุน อันทำให้การอุตสาหกรรมไม่เจริญก้าวหน้า อุตสาหกรรมในประเทศเช่นนี้มักจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะ เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ย่อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งสิ้น ซึ่งความสำคัญดังกล่าวย่อมจะแตกต่างกันไปตามความต้องการและสภาพแวดล้อมในแต่ละประเทศ

คำจำกัดความของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

อุตสาหกรรมทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น ๓ ขนาดคือ

๑. อุตสาหกรรมขนาดใหญ่
๒. อุตสาหกรรมขนาดกลาง
๓. อุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม

ในการกำหนดขนาดของอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะใช้เงินทุนเป็นเกณฑ์ อุตสาหกรรมที่มีเงินทุนมากกว่า ๑๐ ล้านบาทจะจัดอยู่ในจำพวกอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่วนอุตสาหกรรมขนาดกลางจะรวมถึงอุตสาหกรรมที่มีเงินทุนมากกว่า ๒ ล้านบาทจนถึง ๑๐ ล้านบาท และอุตสาหกรรมขนาดเล็กหรือขนาดย่อมจะมีเงินทุนไม่เกิน ๒ ล้านบาท

ประเทศไทยยังไม่มี การกำหนดคำจำกัดความของอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้นเป็นทางการ แต่จากข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอุตสาหกรรมขนาดย่อมของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม และสถาบันบริการอุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล พอจะให้คำจำกัดความของอุตสาหกรรมขนาดย่อมได้ว่า

"อุตสาหกรรมขนาดย่อม คือ อุตสาหกรรมที่มีสินทรัพย์ประจำ (Fixed Assets) หรือทุนจดทะเบียน (Registered Capital) ไม่เกิน ๒ ล้านบาท และมีคนงานตั้งแต่ ๕๐ คนลงมา เป็นกิจการที่มีเจ้าของเพียงคนเดียวดำเนินงานทุกอย่าง โดยไม่มีความชำนาญทางด้านจัดการ และไม่มีคณะผู้ช่วยในทางการจัดการ"

นอกจากขนาดของทุนและจำนวนคนงานแล้ว ยังอาจจะใช้ปัจจัยอื่นเป็นเครื่องพิจารณา กำหนดขนาดของอุตสาหกรรมได้ ดังนี้

๑. เทคนิคที่ใช้ในการผลิตบางอย่างเพียงไร ต้องใช้ความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงไร
๒. ปริมาณของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในระยะเวลาหนึ่ง
๓. ขอบเขตของตลาดที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ เช่น ทั่วประเทศ เฉพาะท้องถิ่น หรือใน

ต่างประเทศ

๔. ปริมาณการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ

๕. ลักษณะของธุรกิจและการจัดองค์การ เช่น บริษัทจำกัด เจ้าของคนเดียว เป็นต้น คำจำกัดความของอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ตามสภาพสิ่งแวดล้อมในแต่ละประเทศ และตามความคิดเห็นของบุคคลในประเทศเหล่านั้น ซึ่งจะยกตัวอย่างในบางประเทศให้เห็น ดังนี้

ความหมายของคำว่า อุตสาหกรรมขนาดย่อมในลังกา^๒ ในปัจจุบันหมายความถึงอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานโดยใช้เครื่องจักร เป็นส่วนใหญ่ และมีการลงทุนเป็นหลักทรัพย์ (ที่ดิน อาคาร และเครื่องจักร) คิดเป็นเงินไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ รูปี (ประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ บาท) ก็จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ด้วย คือ

ก. อุตสาหกรรมนั้นจะต้องดำเนินการ เป็นอิสระโดยไม่ได้รับการสนับสนุนในทางผูกขาดจากอุตสาหกรรมอื่น

ข. อุตสาหกรรมนั้นมีส่วนช่วยอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แต่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศอินเดียนั้น รัฐบาลอินเดียได้กำหนดคำจำกัดความของคำว่า อุตสาหกรรมขนาดย่อม ไว้ว่า^๓ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่ลงทุนในสินทรัพย์ประจำ (ที่ดิน ค่าก่อสร้างอาคาร และเครื่องจักรอุปกรณ์) ไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ รูปี (ประมาณ ๒,๓๒๕,๐๐๐ บาท) โดยไม่จำกัดจำนวนคนงาน แต่ไม่รวมถึงอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการทอผ้าด้วยมือและการทอผ้า

^๒ สอาก หงษ์ยนต์ และคณะ. "การอุตสาหกรรมในประเทศลังกา," อุตสาหกรรมสาร ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๕ (มีนาคม ๒๕๐๘), หน้า ๗.

^๓ สอาก หงษ์ยนต์ และคณะ. "การอุตสาหกรรมในประเทศอินเดีย," อุตสาหกรรมสาร ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘), หน้า ๗.

ควยเครื่องจักร (Handlooms and Power Looms) อุตสาหกรรมการทอผ้าฝ้ายและ
 อุตสาหกรรมในครอบครัว (Khadi and Village Industry) อุตสาหกรรมหัตถกรรม
 (Handicraft Industry) อุตสาหกรรมใยมะพร้าว (Coir Industry) และอุตสาหกรรม
 ไหม (Silk Industry)

คำจำกัดความดังกล่าวไม่คงที่ อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และเปลี่ยนแปลง
 ตามประเภทอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมบางประเภทที่ตองใช้เงินทุนในการจัดตั้งโรงงานจำนวน
 มาก ถ้าเงินทุนยังคงไม่สูงกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ รูปี (ประมาณ ๔,๒๕๐,๐๐๐ บาท) ก็ให้ถือเป็น
 อุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมที่ทำการผลิตต่าง ๆ ดังนี้

๑. เครื่องจักรสำหรับการอุตสาหกรรมและการเกษตร (Industrial and
 Agricultural Machinery)
๒. เครื่องมือกลและเครื่องมือขนาดเล็ก (Machine Tools and Small Tools)
๓. เครื่องจักรกลการไฟฟ้าและอุปกรณ์ (Electric Machinery and Equipment)
๔. วิทยุ (Radio)
๕. เครื่องมือสำหรับการไฟฟ้าและเครื่องมือกล (Electric and Mechanical
 Instruments)

๖. อุตสาหกรรมการขนส่ง รวมทั้งรถยนต์ รถไฟ และเรือกลไฟ
๗. โรงหล่อเหล็กกล้า โรงตีเหล็ก โรงรีดเหล็ก และทำลวดเหล็ก

นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ อีกตามที่รัฐบาลอินเดียจะพิจารณาเห็นเป็น
 การสมควรกำหนดขึ้น

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศหนึ่งที่มีอุตสาหกรรมขนาดย่อมจำนวนมาก และมีมานาน
 กว่า ๓๐ ปี แต่เพิ่งจะมีการให้คำจำกัดความของอุตสาหกรรมขนาดย่อมเมื่อไม่นานมานี้เอง จาก
 การค้นคว้าของ UNESCO^๔ ในปี ๑๙๕๕ ได้ให้คำจำกัดความของอุตสาหกรรมขนาดย่อมของ

^๔สถาบันบริการอุตสาหกรรมขนาดย่อม. "อุตสาหกรรมการหล่อโลหะขนาดย่อม
 ของประเทศฟิลิปปินส์," อุตสาหกรรมสาร ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (เมษายน ๒๕๑๔), หน้า ๑๖.

ฟิลิปปินส์ว่า หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีคนงานไม่เกิน ๕๐ คน และมีเงินทุนไม่เกิน ๔,๐๐๐ เปโซ
 ต่อคนงาน ๑ คน หรือจำนวนเงินทุนทั้งหมดไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ เปโซ (ประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท)
 ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่ก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรมมากที่สุดในทวีปเอเชีย ให้คำจำกัด
 ความอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยรวมถึงธุรกิจทั้งหมดยกเว้นหัตถกรรมที่มีคนงานต่ำกว่า ๓๐๐ คน^๕
 จากคำจำกัดความที่ยกมาข้างต้นจะเห็นว่า แต่ละประเทศในทวีปเอเชียให้คำจำกัด
 ความของอุตสาหกรรมขนาดย่อมแตกต่างกัน สำหรับประเทศไทยยังไม่มีกำหนดลงไปแน่นอน
 แต่ส่วนใหญ่จะพิจารณาโดยใช้เงินทุนเป็นเกณฑ์ ดังนั้นจะถือว่าอุตสาหกรรมใดก็ตามที่มีสินทรัพย์
 ประจำ หรือทุนจดทะเบียนไม่เกิน ๒ ล้านบาทเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม ส่วนคุณสมบัติอื่นจะจำกัด
 ตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม จะกำหนด
 คุณสมบัติของอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่สำนักงานจะให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ส่วนสถาบัน
 บริการอุตสาหกรรมขนาดย่อมไม่ได้กำหนดคุณสมบัติพิเศษนอกเหนือออกไป

ประเภทของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

สำหรับประเทศไทย สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมได้แบ่งอุตสาหกรรมขนาด
 ย่อมออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑. อุตสาหกรรมโรงงาน (Manufacturing Industries) หมายถึงกิจการที่ใช้
 เครื่องจักรกล เครื่องทุ่นแรงช่วยในการผลิต อาทิ ปิ๋ววัตถุขี้ตามรูปที่ต้องการออกมา หรือใช้
 เครื่องกลตัดชิ้นส่วนเพื่อสร้างโครงประกอบโรงงานต่าง ๆ และรวมถึงกิจการที่มีกรรมวิธีที่ซับซ้อน
 ควบ โรงงานที่อยู่ในประเภทอุตสาหกรรมโรงงานได้แก่ โรงงานทอผ้าจากเส้นใยทุกชนิด

---

^๕Small Industries Service Institute. "The Development of Small-Scale Industry," Paper on Industrial Development in Thailand (1969-1971) (Bangkok: S.P. Service Centre Ltd., Part., 1971) p. 11.

โรงงานทำอาหารกระป๋อง โรงงานสกัดน้ำมันพืช โรงงานทำสีทาบ้าน โรงงานเคมีภัณฑ์ โรงงาน
ทำเครื่องเรือน โรงงานผลิตเครื่องจักร เครื่องมือกลและอุปกรณ์ อยู่อู่เรือ โรงงานเครื่องเคลือบ
ดินเผา ฯลฯ

๒. อุตสาหกรรมบริการ (Servicing Industries) หมายถึงอุตสาหกรรมที่ทำการ
การผลิตเครื่องอะไหล่ เครื่องอุปกรณ์ หรือเครื่องใช้สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ หรือให้
บริการ โดยการรับจ้างปรับหรือซ่อมเครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงอุตสาหกรรมบริการ
(Service Industries) ซึ่งได้แก่ กิจการโรงแรม การท่องเที่ยว หรือการขนส่ง ฯลฯ

โรงงานที่อยู่ในประเภทอุตสาหกรรมบริการได้แก่ โรงงานกลึงโลหะ โรงหล่อโลหะ
โรงงานตีเหล็ก โรงงานผลิตนอตและสกรู โรงซ่อมหรืออู่ซ่อมเครื่องยนต์ รถยนต์ เรือยนต์ เรือ
กลไฟ เป็นต้น

๓. อุตสาหกรรมหัตถกรรม (Handicraft Industries) หมายถึงกิจการที่ผลิต
สินค้าอันเป็นศิลปะ ซึ่งต้องใช้ฝีมือประณีตและความชำนาญเฉพาะอย่างประณีตสูงซึ่งมีลวดลาย
เพื่อรักษามาตรฐานของศิลปอันเก่าแก่ของชาติหรือของท้องถิ่น หรือออกแบบเป็นศิลปะใหม่ขึ้น

อุตสาหกรรมหัตถกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมที่อยู่ในประเภทดังกล่าวคือ การทำเครื่อง
เงินหรือทองรูปพรรณ การทำเครื่องลงหินหรือทองมาห่อ การทำเครื่องถมหรือเครื่องลงยา การ
ทำเครื่องไม้แกะสลัก การทำเครื่องเขิน การเจียรในพลอย ฯลฯ

๔. อุตสาหกรรมในครอบครัว (Cottage or Home Industries) อุตสาหกรรม
ในครอบครัวหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน หมายถึงอุตสาหกรรมที่ดำเนินการผลิตสิ่งของหรือสินค้า
โดยใช้คนงานหรือแรงงานส่วนใหญ่ภายในครอบครัว อาจจะมีญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงมา
ช่วยกันทำ โดยใช้เวลาเต็มวันหรือใช้เวลาว่างจากงานประจำมาผลิตสินค้า และอาจจะมีการจ้าง
ลูกมือมาช่วยในการประกอบอุตสาหกรรมด้วยก็ได้

อุตสาหกรรมที่จัดอยู่ในประเภทอุตสาหกรรมในครอบครัว ได้แก่ การทำเครื่องปั้นดิน
เผา การทำอิฐก่อสร้างหรือภาชนะที่ทำด้วยดิน การทำเครื่องจักสาน การทอเสื่อ การผลิตสิ่งของ
เครื่องใช้ด้วยซีเมนต์ เช่นพวกโถส้วม โถงปูน ม้านั่ง ฯลฯ การทอผ้าฝ้ายหรือไหมด้วยมือ เป็นต้น

ที่ตั้งและลักษณะโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ที่ตั้ง

อุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมาก ประมาณร้อยละ ๕๖.๕ ของอุตสาหกรรมทั้งหมดทั่วประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้จะตั้งโรงงานอยู่ในกรุงเทพมหานครประมาณร้อยละ ๒๒.๗ ของอุตสาหกรรมขนาดย่อมทั้งหมด

โรงงานต่าง ๆ ที่ประกอบอุตสาหกรรมในขณะนี้ กองควบคุมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ได้แบ่งออกเป็น ๓ ขนาด คือ โรงงานขนาดเล็ก โรงงานขนาดกลาง และโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ แบ่งตามภาคได้ดังนี้

ตารางที่ ๑

จำนวนโรงงานขนาดต่าง ๆ แยกเป็นรายจังหวัดและรายภาค

(พ.ศ. ๒๕๑๕)

ภาคและจังหวัด	โรงงาน ขนาดเล็ก	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาดใหญ่	รวม
<u>ภาคเหนือ</u>				
๑. กำแพงเพชร	๓๖๕	๓	—	๓๖๘
๒. เชียงใหม่	๑,๕๓๘	๒๕	๑	๑,๕๖๔
๓. เชียงราย	๒,๒๓๓	๑๕	—	๒,๒๔๘
๔. ตาก	๓๓๕	๒	—	๓๔๑
๕. น่าน	๘๒๕	๑	—	๘๒๖
๖. พิจิตร	๕๘๗	๗	—	๕๙๔

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ภาคและจังหวัด	โรงงาน ขนาดเล็ก	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาดใหญ่	รวม
๗. เพชรบูรณ์	๒๗๑	๔	—	๒๗๕
๘. เพชร	๓๓๑	๘	—	๓๓๙
๙. พิษณุโลก	๙๖๔	๔	—	๙๖๘
๑๐. แม่ฮ่องสอน	๑๔๕	๓	—	๑๔๘
๑๑. ลำพูน	๔๖๔	๘	—	๔๗๒
๑๒. ลำปาง	๑, ๒๓๕	๑๑	๒	๑, ๒๔๘
๑๓. สุโขทัย	๓๖๐	๙	๑	๓๗๐
๑๔. อุทัยธานี	๑๙๖	๑	—	๑๙๗
๑๕. อุตรดิตถ์	๑, ๑๓๑	๕	—	๑, ๑๓๖
รวม	๑๒, ๖๒๓	๑๐๖	๔	๑๒, ๗๓๓
<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>				
๑. กาฬสินธุ์	๓๕๕	๓	—	๓๕๘
๒. ขอนแก่น	๑, ๖๐๑	๓๘	๓	๑, ๖๔๒
๓. ชัยภูมิ	๑, ๓๑๙	๕	—	๑, ๓๒๔
๔. นครราชสีมา	๒, ๐๘๓	๓๔	๘	๒, ๑๒๕
๕. นครพนม	๙๔๔	๒	—	๙๔๖
๖. บุรีรัมย์	๑, ๓๒๔	๑๑	—	๑, ๓๓๕
๗. มหาสารคาม	๙๘๐	—	—	๙๘๐
๘. ร้อยเอ็ด	๑, ๔๔๙	๒	—	๑, ๔๕๑

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ภาคและจังหวัด	โรงงาน ขนาดเล็ก	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาดใหญ่	รวม
๙. เลย์	๕๕๔	๑๓	—	๖๐๗
๑๐. ศรีสะเกษ	๘๓๐	๑๐	๑	๘๔๑
๑๑. สกลนคร	๑,๒๕๓	๔	—	๑,๒๕๗
๑๒. สุรินทร์	๑,๐๔๔	๘	—	๑,๐๕๒
๑๓. หนองคาย	๘๒๖	๑๒	—	๘๓๘
๑๔. อุบลราชธานีรวมยโสธร	๒,๑๒๔	๒๘	—	๒,๑๕๒
๑๕. อุครธานี	๑,๑๘๑	๒๕	๓	๑,๒๐๙
รวม	๑๘,๓๕๑	๑๕๕	๑๕	๑๘,๕๖๑
<u>ภาคตะวันออก</u>				
๑. จันทบุรี	๕๕๑	๑๑	—	๑,๐๐๒
๒. ฉะเชิงเทรา	๕๕๔	๑๑	๓	๕๐๘
๓. ชลบุรี	๑,๐๘๘	๓๘	๑๑	๑,๑๓๗
๔. ตราด	๑๘๖	๖	—	๑๙๒
๕. นครนายก	๑๑๔	๓	—	๑๑๗
๖. ปราจีนบุรี	๒๘๐	๑๕	—	๒๙๕
๗. ระยอง	๗๕๒	๒๘	๑	๘๒๑
รวม	๓,๕๕๕	๑๑๒	๑๕	๔,๐๗๒

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ภาคและจังหวัด	โรงงาน ขนาดเล็ก	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาดใหญ่	รวม
<u>ภาคตะวันตก</u>				
๑. กาญจนบุรี	๓๕๐	๑๖	๖	๔๑๒
๒. เพชรบุรี	๔๓๒	๔	๒	๔๓๘
๓. ราชบุรี	๖๘๘	๒๖	๘	๗๒๒
๔. สุพรรณบุรี	๔๕๐	๑๐	—	๔๕๐
รวม	๑,๙๕๐	๕๖	๑๖	๒,๐๒๒
<u>ภาคกลาง</u>				
๑. กรุงเทพมหานคร	๑๔,๓๐๐	๘๑๓	๑๑๔	๑๕,๒๒๗
๒. ชัยนาท	๒๘๓	๖	—	๒๘๙
๓. นนทบุรี	๒๕๑	๓๘	๑๕	๓๐๔
๔. นครปฐม	๔๘๔	๔๐	๓	๕๒๗
๕. นครสวรรค์	๕๕๘	๖	๓	๖๐๗
๖. ปทุมธานี	๒๕๑	๒๑	๑๕	๒๘๗
๗. พระนครศรีอยุธยา	๓๕๕	๑๔	๓	๓๗๒
๘. ลพบุรี	๑๕๒	๕	—	๑๖๑
๙. สมุทรสงคราม	๑๐๓	๓	—	๑๐๖
๑๐. สมุทรสาคร	๑๘๓	๓๕	๑๕	๒๓๓
๑๑. สระบุรี	๓๕๒	๑๖	๕	๔๑๓
๑๒. สมุทรปราการ	๖๕๕	๒๘๓	๑๒๑	๑,๐๖๐

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ภาคและจังหวัด	โรงงาน ขนาดเล็ก	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาดใหญ่	รวม
๑๓. สิงห์บุรี	๑๖๘	๕	—	๑๗๓
๑๔. อ่างทอง	๒๒๖	๒	—	๒๒๘
รวม	๑๘,๔๑๓	๑,๓๐๗	๓๐๖	๒๐,๐๒๖
<u>ภาคใต้</u>				
๑. กระบี่	๒๕๒	๘	—	๓๐๐
๒. ชุมพร	๔๕	๑๐	—	๕๕
๓. ตรัง	๕๔๖	๒๒	๒	๕๗๐
๔. นครศรีธรรมราช	๑,๖๐๐	๑๕	๒	๑,๖๑๗
๕. นราธิวาส	๗๑๔	๑๒	๒	๗๒๘
๖. ประจวบคีรีขันธ์	๑๒๑	๑๓	๑	๑๓๕
๗. ปัตตานี	๒๒๘	๑๑	—	๒๓๙
๘. พังงา	๑๓๔	๓	—	๑๓๗
๙. พัทลุง	๘๗๒	๑	—	๘๗๓
๑๐. ภูเก็ต	๗๗	๖	๑	๘๔
๑๑. ยะลา	๒๖๕	๑๓	๓	๒๘๑
๑๒. ระนอง	๘๘	๑๐	๒	๑๐๐
๑๓. สุราษฎร์ธานี	๘๖๗	๑๑	—	๘๗๘

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ภาคและจังหวัด	โรงงาน ขนาดเล็ก	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาดใหญ่	รวม
๑๔. สงขลา	๑, ๑๔๖	๒๘	๑	๑, ๑๗๕
๑๕. สตูล	๒๓๒	๖	—	๒๓๘
รวม	๓, ๓๗๘	๓๔	๑	๓, ๔๑๓
รวมทั่วประเทศ	๒๒, ๕๑๓	๑, ๕๕๕	๓๓๐	๒๔, ๓๙๘

หมายเหตุ: โรงงานขนาดเล็ก หมายถึง โรงงานที่ใช้ทุนต่ำกว่า ๑ ล้านบาท
 โรงงานขนาดกลาง หมายถึง โรงงานที่ใช้ทุนระหว่าง ๑ ล้านบาทถึง ๑๐ ล้านบาท
 โรงงานขนาดใหญ่ หมายถึง โรงงานที่ใช้ทุนเกินกว่า ๑๐ ล้านบาทขึ้นไป
 การจัดแบ่งเป็นภาค ถือตามภาคเงินกู้ของสำนักงานสถิติอุตสาหกรรม ขนาดย่อม

006429

จากตารางที่ ๑ จะพบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีโรงงานขนาดเล็กที่ใช้ทุนต่ำกว่า ๑ ล้านบาทอยู่ถึง ๒๒, ๕๑๓ รายจากจำนวนโรงงานขนาดต่าง ๆ ทั้งหมด ๒๔, ๓๙๘ ราย จะเห็นว่า โรงงานขนาดเล็กในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีจำนวนถึงร้อยละ ๕๖.๕ ซึ่งพอจะประเมินได้ว่า อุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีมากกว่าร้อยละ ๕๖.๕ ของอุตสาหกรรมทั่วประเทศ และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งปรากฏว่ามีโรงงานขนาดเล็ก ๑๔, ๓๐๐ ราย จากจำนวนโรงงานขนาดเล็กทั่วประเทศ ๒๒, ๕๑๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓

ถ้าจัดแบ่งที่ตั้งของโรงงานออกเป็นภาค ๖ ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ จะพบว่า โรงงานขนาดเล็กส่วนใหญ่จะ

ตั้งอยู่ในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ กิ่งตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒

อัตราส่วนของโรงงานขนาดเล็กแบ่งตามภาค

ภาค	จำนวนราย	ร้อยละ
ภาคเหนือ	๑๒, ๒๓๓	๒๐.๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๘, ๓๕๑	๒๙.๒
ภาคตะวันออก	๓, ๕๕๕	๖.๓
ภาคตะวันตก	๑, ๕๕๐	๓.๑
ภาคกลาง	๑๘, ๔๑๓	๒๙.๓
ภาคใต้	๗, ๒๓๑	๑๒.๑
รวม	๖๒, ๘๑๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๓ (ในหน้า ๑๗) แสดงให้เห็นว่า โรงงานขนาดเล็กเป็นส่วนประกอบส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมภาคต่าง ๆ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ภาคต่าง ๆ มีโรงงานขนาดเล็กอยู่ในแต่ละภาคมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของโรงงานขนาดต่าง ๆ

ตารางที่ ๓

อัตราส่วนของโรงงานขนาดต่าง ๆ แบ่งตามภาค

ภาค	โรงงานขนาดเล็ก		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	๑๒, ๒๒๓	๕๕.๑๓	๑๐๖	๐.๘๓	๔	๐.๐๔	๑๒, ๓๓๓	๑๐๐.๐๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๘, ๓๕๑	๕๘.๘๖	๑๕๕	๑.๐๕	๑๕	๐.๐๙	๑๘, ๕๖๑	๑๐๐.๐๐
ภาคตะวันออก	๓, ๕๔๕	๕๖.๘๘	๑๑๒	๒.๓๕	๑๕	๐.๓๗	๔, ๐๗๒	๑๐๐.๐๐
ภาคตะวันตก	๑, ๕๕๐	๕๖.๔๔	๕๖	๒.๓๗	๑๖	๐.๓๙	๒, ๐๒๒	๑๐๐.๐๐
ภาคกลาง	๑๘, ๔๑๓	๕๑.๕๔	๑, ๓๐๗	๖.๕๒	๓๐๖	๑.๕๔	๒๐, ๐๒๖	๑๐๐.๐๐
ภาคใต้	๗, ๒๓๑	๕๗.๖๕	๑๖๙	๒.๑๖	๑๔	๐.๑๘	๗, ๔๑๔	๑๐๐.๐๐
รวม	๒๒, ๙๑๓	๕๖.๕๐	๑, ๙๔๕	๓.๐๐	๓๗๐	๐.๕๐	๒๔, ๒๒๘	๑๐๐.๐๐

ลักษณะโดยทั่วไป

อุตสาหกรรมขนาดย่อมโดยทั่วไปจะมีลักษณะดังนี้

๑. อุตสาหกรรมขนาดย่อมมักขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอุตสาหกรรม จากตารางที่ ๓ จะเห็นว่า โรงงานส่วนใหญ่จำนวนมากกว่าร้อยละ ๕๐ มีเงินทุนต่ำกว่า ๑ ล้านบาท การขาดแคลนเงินทุนของอุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนใหญ่จะขาดแคลนเงินทุนสำหรับซื้อเครื่องจักรและเงินทุนหมุนเวียน เงินทุนส่วนใหญ่มาจากเงินที่เก็บออมไว้ หรือเงินยืมจากญาติพี่น้อง

๒. การดำเนินงานของอุตสาหกรรมขนาดย่อมมักจะไม่ใช้ความรู้ทางวิชาการมาช่วยเจ้าของกิจการไม่มีความชำนาญในทางการจัดการ ทำให้การทำงานไม่มีระบบที่ดี ไม่มีการวางแผนการปฏิบัติงานไวล่วงหน้า ส่วนใหญ่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐบาลทั้งในด้านการเงินและวิชาการ

๓. เจ้าของเพียงคนเดียวเป็นผู้จัดการกิจการงานทุกอย่าง ตั้งแต่ผู้จัดการ สมุหบัญชี ช่างผลิต พนักงานขาย ฯลฯ หรืออาจจะมีความรู้ช่วยทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ แต่อำนาจทุกอย่างอยู่ที่เจ้าของแต่เพียงคนเดียว การดำเนินงานเป็นแบบการค้ำของบุคคลคนเดียว

๔. อุตสาหกรรมขนาดย่อมจะใช้เครื่องจักรในการผลิตแต่เพียงส่วนน้อย ส่วนใหญ่ใช้กำลังคน เนื่องจากเงินทุนน้อยและค่าแรงงานในประเทศไทยต่ำ อุตสาหกรรมบางอย่างที่ต้องใช้เครื่องจักรก็มักจะใช้เครื่องจักรล้าสมัยเพราะมีราคาถูก แต่โดยสภาพของอุตสาหกรรมขนาดย่อมแล้วไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรมากนัก

๕. ตลาดสินค้าสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมจะเป็นตลาดภายในประเทศ และเป็นตลาดค่อนข้างเล็ก ยกเว้นอุตสาหกรรมบางอย่างซึ่งสามารถส่งออกไปขายต่างประเทศได้บาง

๖. ผลผลิตจากอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีเป็นปริมาณน้อย และเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อนำไปผลิตสินค้าอื่นอีกทีหนึ่ง เสียเป็นส่วนใหญ่ และมักจะผลิตเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่นที่อุตสาหกรรมตั้งกล่าวถึง โรงงานอยู่ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตก็จะหามาจากภายในท้องถิ่นนั่นเอง

อุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนใหญ่จะมีลักษณะดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น แต่ในอุตสาหกรรมแต่ละประเภทย่อมจะมีลักษณะที่สำคัญแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ก. อุตสาหกรรมโรงงาน ลักษณะสำคัญของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ไดพบเห็นกันอยู่ทั่วประเทศไทยขณะนี้ เท่าที่ได้สำรวจตรวจพบเป็นส่วนใหญ่คือ^๖

(๑) มีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของ (Individual or Sole Proprietorship) หรือวิสาหกิจที่เป็นนิติพื้้องทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ส่วนมากการบริหารจึงเป็นแบบที่อำนาจการควบคุมงานอยู่ที่เจ้าของโรงงานคนเดียว หรือเป็นงานที่ทำกันในครอบครัว (Family Business)

(๒) การดำเนินงานมักอยู่ในลักษณะคนเดียวทำงานหมดทุกอย่าง (One-Man Show) คือเป็นทั้งเจ้าของ ผู้จัดการ สมุห์บัญชี ช่างผลิต ฯลฯ และมักจะไม่มีกรรมการหรือให้คนอื่นทำหน้าที่อื่นต่าง ๆ จึงต้องรอคำสั่งของเจ้าของคนเดียว

(๓) ไม่มีระบบการควบคุมการดำเนินงานที่ดี เช่นไม่มีบัญชีการเงินและบัญชีต้นทุนที่ถูกต้อง หรือไม่ได้จัดทำไว้เลย ทำให้ไม่สามารถจะรู้ต้นทุน กำไรที่ถูกต้องแท้จริงได้ วัตถุประสงค์และสินค้าบางอย่างก็คุ้นไ้มากเกินไปจนความจำเป็น บางอย่างก็ขาดไม่พอกับความต้องการ การดำเนินงานภายในโรงงานจึงไม่เป็นไปโดยราบรื่นสม่ำเสมอ

(๔) เจ้าของหรือผู้จัดการไม่มีแผนการในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการผลิตและการเงิน โดยเฉพาะในด้านการเงินมักจะขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน และมักคลั่งคลึงใจทันทีโดยไม่มีหลักเกณฑ์ และไม่คำนึงถึงอุปสรรคที่มีอยู่ข้างหน้า ดังนั้นจึงมักใช้เงินเกินจำนวนที่มี คือบางทีก็ขยายงานทั้ง ๆ ที่ยังไม่มียเงิน หรือตลาดการจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน

(๕) ขาดเจ้าหน้าที่เทคนิค หรือคนงานฝีมือสำหรับควบคุมและดำเนินงานการผลิต เจ้าหน้าที่และคนงานส่วนนี้ใหญ่ฝึกกันขึ้นมาเอง ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการ ทำให้เกิดผลเสียหายทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของสินค้า

^๖ เอนก บุญภักดี. "ปัญหาในการดำเนินงานโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศไทย," อุตสาหกรรมสาร ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๓ (ธันวาคม ๒๕๑๑), หน้า ๑-๒.

(๖) เจ้าของโรงงานชอบทำงานแบบนักฉวยโอกาส คือเห็นใครทำอะไรขายดีก็อยากทำบ้าง ไม่มีความคิดริเริ่มของตนเอง ชอบปลอมหรือลอกแบบสินค้าของผู้อื่น และไม่มีการตรวจคุณภาพของสินค้าที่ผลิตออกมาว่าจะดีหรือเลวอย่างไร มักเห็นแก่รายได้ของตัวเองแต่ฝ่ายเดียว

(๗) ชอบทำการค้าแบบผูกขาดตลาด โดยพยายามจะทำแต่ผู้เดียว และทำทางลมคู่แข่งขันโดยการ "ตัดราคา" หรือ "ทุ่ม" สินค้าเข้าไปในตลาดเพื่อให้คู่แข่งขาดทุนย่อยยับจนเลิกกิจการไป และหวังว่าเมื่อผูกขาดตลาดได้แล้วจะได้คิดกำไรตามใจชอบ

(๘) เจ้าของกิจการซึ่งส่วนมากเป็นคนจีนหรือผู้ที่มีเชื้อสายจีน มักจะไม่ใคร่รับฟังคำแนะนำของทางราชการหรือองค์กรต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การผลิตและการจำหน่ายดีขึ้น หรือไม่ใคร่จะยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการที่จะแก้ไขปรับปรุงงานให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มักนิยมเชื่อคำแนะนำของผู้ที่ประกอบอุตสาหกรรมเช่นกัน ซึ่งบางครั้งก็เป็นคำแนะนำที่ผิด ๆ เช่น การหลีกเลี่ยงกฎหมาย เป็นต้น

ข. อุตสาหกรรมบริษัท ลักษณะสำคัญของอุตสาหกรรมบริษัท คือ

(๑) เป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยผลิตของใช้หรือเครื่องใช้สำหรับอุตสาหกรรมอื่น ช่วยลดต้นทุนในการผลิตให้อุตสาหกรรมอื่นโดยทำการผลิตสินค้าเฉพาะอย่างซึ่งจะได้เปรียบในด้านต้นทุนค่าอุตสาหกรรมบริษัทแต่ละประเภทจะผลิตสินค้าที่ตนมีความชำนาญเฉพาะอย่างส่งไปยังอุตสาหกรรมที่ทำการประกอบโดยเฉพาะ มีอุตสาหกรรมหลายอย่างที่ไม่ได้ทำการผลิตสินค้าอะไรเลยนอกจากซื้อชิ้นส่วนจากอุตสาหกรรมอื่นมาประกอบ แล้วใช้ชื่อของตนเองเป็นเครื่องหมายการค้า

(๒) นอกจากให้บริการด้านผลิตชิ้นส่วนประกอบแล้ว อุตสาหกรรมบริษัทยังมีลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ให้บริการซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ซ่อมรถยนต์ ซ่อมตู้เย็น ซ่อมเครื่องสูบน้ำ ฯลฯ

(๓) ต้องใช้เครื่องจักร เข้าช่วยในการดำเนินงานบ้าง และวัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นพวกเครื่องโลหะ และต้องใช้ความรู้ทางเทคนิคเป็นส่วนประกอบในการดำเนินงาน รวมทั้งต้องว่าจ้างแรงงานมาช่วยทำการผลิตด้วย ซึ่งแรงงานดังกล่าวจะมีความชำนาญหลังจากที่ได้อุ้มนเคยกับ

การทำงาน การถ่ายทอดวิชาความรู้ขึ้นกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงาน ไม่มีวิธีสอนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นกฎตายตัว

(๔) เงินทุนหมุนเวียนมักจะได้รับจากผู้ที่ว่าจ้างให้ทำงาน โดยจะทำการเบิกล่วงหน้าบ้างบางส่วนเพื่อนำไปซื้อวัตถุดิบ ทำให้ไม่คอยขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน

(๕) สินค้าที่ผลิตได้มักจะมีตลาดจำหน่ายทันที เนื่องจากผลิตตามความต้องการของตลาด หรือผลิตตามสัญญาว่าจ้างเป็นส่วนใหญ่

ค. อุตสาหกรรมหัตถกรรม ลักษณะสำคัญของอุตสาหกรรมหัตถกรรม คือ

(๑) ส่วนใหญ่จะทำกันในครอบครัว โดยใช้แรงงานในครอบครัว หรืออาจจะจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบการเป็นครั้งคราว

(๒) เป็นอุตสาหกรรมที่อยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ และจะมีเฉพาะหมู่บ้านที่มีวัตถุดิบที่จะใช้ในการผลิตเท่านั้น

(๓) เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิต การผลิตทำได้คราวละไม่มากนัก สินค้าที่ผลิตได้มักจะเป็นสิ่งที่มีราคา และเป็นที่ยอมรับส่งออกขายต่างประเทศ สินค้าส่วนใหญ่เป็นพวกเครื่องประดับมีค่า หรือเครื่องใช้ที่สวยงาม

(๔) เป็นงานอุตสาหกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และแสดงถึงวัฒนธรรมของประเทศ เช่น เครื่องเขิน ผลิตภัณฑ์แกะสลัก ฯลฯ

ง. อุตสาหกรรมในครอบครัว ลักษณะสำคัญของอุตสาหกรรมในครอบครัว หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ

(๑) วัตถุดิบจะจัดหาด้วยตนเอง หรือมีพ่อค้าคนกลางนำมาว่าจ้างให้ทำถึงบ้าน วัตถุดิบที่ใชส่วนใหญ่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น ๆ การผลิตจะทำใกล้แหล่งวัตถุดิบเพื่อสะดวกในการขนส่ง

(๒) การผลิตส่วนมากใช้แรงงานในครอบครัว เช่น ผู้หญิงและเด็กที่อยู่ในครอบครัว เป็นการผลิตที่ไม่ต้องใช้แรงงานมาก แต่บางอย่างก็ต้องใช้ผู้ชายทำด้วย เครื่องทุ่นแรงมีส่วนใน

การผลิตน้อยมาก ถ้าใช้ก็เป็นเครื่องทุ่นแรงที่มีค่าใช้จ่ายสูง

(๓) การจำหน่ายสินค้าจากอุตสาหกรรมในครอบครัวจำกัดอยู่ในตลาดใกล้ ๆ แหล่งผลิต หรือบางทีก็รวม ๆ กันไปขายในตัวเมืองเป็นครั้งคราว

(๔) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในครอบครัวขาดความรู้ในด้านการตลาด ทำให้เสียเปรียบพอกาคนกลางในค่านราคาราคาสินค้า สินค้าจากผู้ผลิตมีราคาต่ำ ถ้ามีส่วนใหญ่ตกอยู่กับพอกาคนกลาง

(๕) ขาดเงินทุนในการประกอบอุตสาหกรรม แม้ว่าจะใช้เครื่องมือแบบง่าย ๆ แต่ก็มักจะขาดแคลนเงินทุนในการปรับปรุงการผลิตและขยายกิจการ ทำให้การประกอบอุตสาหกรรมในครอบครัวมีแต่ทรงและทรุด

(๖) มีการเคลื่อนย้ายจากอุตสาหกรรมหนึ่งไปประกอบอุตสาหกรรมอื่นตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น หรือได้รับความกระทบกระเทือนมากจากการมีสินค้าและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ประเภทอื่นที่ถูกกว่ามาแทนที่

ความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมขนาดย่อม ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ภายในประเทศเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เนื่องจากประชาชนชาวไทยยังไม่นิยมการลงทุนร่วมกัน และตลาดหุ้นของไทยยังไม่เจริญเท่าที่ควร จึงเป็นการยากที่จะขยายอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิให้ใหญ่ขึ้น และเนื่องจากอุตสาหกรรมของไทยยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา และความต้องการภายในประเทศมีไม่มาก การจะผลิตออกขายต่างประเทศก็ไม่สามารถจะแข่งขันกับประเทศอื่นได้ เนื่องจากไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงคุณภาพและขยายงาน

เนื่องจากการขาดแคลนเงินทุนและความรู้ทางวิชาการ ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม เมื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมซึ่งเป็นรากฐานอุตสาหกรรมของประเทศไม่สามารถเจริญเติบโตไปได้เท่าที่ควร ทำให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลางประสบอุปสรรคไปด้วย เพราะอุตสาหกรรมขนาดย่อมบางประเภทผลิตสินค้าเพื่อใช้ประกอบในการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมบางประเภทไม่สามารถจะตั้ง เป็น

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ทันที อาจจะเริ่มต้นจากการประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ใช้เงินทุนไม่มากนัก เมื่อมีช่องทางแล้วจึงค่อยขยายงานออกไปกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในที่สุด เช่น อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับโลหะต่าง ๆ

อุตสาหกรรมของไทยมีลักษณะ เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่แปรรูปจากผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-Industries) วิธีการผลิตง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ส่วนมากจะใช้แรงงานคนมากกว่าเครื่องจักร เครื่องมือต่าง ๆ อุตสาหกรรมดังกล่าวได้แก่ การตีเหล็กทำมีดหรือเครื่องมือการเกษตร การจักสานควยไม้ไผ่หรือหวาย การทำอิฐ การเลี้ยงไหม การผลิตน้ำตาลจากมะพร้าวหรืออ้อยหรือตาลโตนด การทำเครื่องเซิน ฯลฯ

ความเจริญก้าวหน้าของอุตสาหกรรมขนาดย่อมไม่ได้อยู่ที่การเติบโตไปเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ แต่เป็นความเจริญในคุณภาพสินค้าและต้นทุนการผลิต อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีลักษณะ เฉพาะตัวของมันเอง แต่ความเจริญของอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีส่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ทางอ้อม หากไม่มีอุตสาหกรรมขนาดย่อม ทำให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ต้องประสบปัญหาในการผลิต โดยต้องทำการผลิตส่วนประกอบบางอย่างเอง ซึ่งบางทีผลิตได้เกินความต้องการ เนื่องจากประสิทธิภาพของเครื่องจักรสูงมาก ซึ่งไม่มีประโยชน์เลยในการจะผลิตเอง

ดังนั้น พอจะสรุปความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมขนาดย่อมกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ ดังนี้

(๑) อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นที่มาของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ในอนาคต สำหรับอุตสาหกรรมบางประเภทที่สามารถขยายตัวให้เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ ความเจริญก้าวหน้าของอุตสาหกรรมขนาดย่อมประเภทดังกล่าวทำให้คนมีแนวโน้มที่จะลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมมากขึ้น เมื่อมีผู้ผลิตมากย่อมจะมีการแข่งขันในด้านต่าง ๆ เช่น แข่งขันเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าและปริมาณการผลิต ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายขนาดอุตสาหกรรมต่อไป

(๒) อุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยผลิตชิ้นส่วนบางอย่างให้แก่การผลิตของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ สินค้าบางอย่างที่จำเป็นแก่การผลิตของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แต่

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไม่สามารถผลิตเองได้ หรือผลิตได้แต่ต้นทุนสูงเกินไปเนื่องจากอุตสาหกรรมดังกล่าวมีความต้องการใช้ส่วนประกอบในการผลิตบางชนิดจำนวนมาก อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่อาจจะว่าจ้างให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นผู้ผลิตส่งมาให้

(๓) อุตสาหกรรมขนาดย่อมเสียเปรียบอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ในด้านปริมาณการผลิตและกำลังการผลิต รวมทั้งอำนาจการต่อรอง แต่ได้เปรียบในบางกรณี เช่น สามารถผลิตสินค้าพิเศษเฉพาะอย่างได้ สามารถเปลี่ยนแปลงการผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดได้รวดเร็ว และสามารถผลิตในปริมาณที่พบกับความต้องการซื้อหรือความต้องการขายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

(๔) อุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยฝึกหัดแรงงานซึ่งอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่สามารถรับเข้าทำงานได้ทันที โดยไม่ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการฝึกงาน

ความสำคัญและประโยชน์ของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ในการประชุมว่าด้วยการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อม ณ กรุงโตเกียว ขององค์การเพิ่มผลผลิตแห่งเอเชีย ระหว่างวันที่ ๕-๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ มีผู้แทนจากประเทศสมาชิกคือ ไทย จีน ไต้หวัน เกาหลี เนปาล อินเดีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และผู้สังเกตการณ์จากองค์การระหว่างประเทศและประเทศอื่นเข้าร่วมประชุมรวม ๒๕ คน ที่ประชุมได้เน้นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมขนาดย่อมว่า มีส่วนช่วยให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว^๓ และให้เหตุผลว่าควรจะมีสนับสนุนและเพิ่มความพยายามเป็นพิเศษในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างจริงจังดังนี้^๔

^๓ อุต. หากรวม. "การประชุมเรื่อง พัฒนาธุรกิจขนาดย่อมที่โตเกียว," อุตสาหกรรมสาร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๕ (๑ มีนาคม ๒๕๐๘), หน้า ๒๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๑. อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นเครื่องมืออย่างดีในการแก้ปัญหาเรื่องแรงงาน และ ประหยัดเงินทุน

๒. อุตสาหกรรมขนาดย่อมสามารถกระจายไปตามเมืองเล็ก ๆ และชนบทได้ ซึ่งเป็น การทำให้ราคาสินค้าถูกลง เนื่องจากไม่ตองเสียค่าขนส่งมาก

๓. อุตสาหกรรมขนาดย่อมจะเป็นเครื่องช่วยให้มีการนำวัตถุดิบต่าง ๆ ในท้องถิ่นออก มาใช้อย่างเต็มที่ ทำให้มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ความเจริญของอุตสาหกรรมขนาดย่อม จะเป็นผลสะท้อนอันดีในดานการ เมืองและสังคมอีกด้วย

สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย หากได้มีการปฏิรูพื้นฐานของอุตสาหกรรม ขนาดย่อมให้แข็งแรงพอ และดำเนินไปไคราวรุ่น ย่อมจะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศและ พัฒนา เศรษฐกิจของประเทศด้วย ดังเหตุผลในการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมดังต่อไปนี้

(๑) อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก (Labor Intensive) และใช้ทุนน้อย (Capital Saving) เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ฉะนั้น อุตสาหกรรมขนาดย่อมจึงเหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย เพราะโดย ทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีแรงงานเหลือเฟืออยู่ทั่วไป (Labor Surplus) โดยเฉพาะการ วางงานแอบแฝง (Disguised Unemployed) ในสาขาเกษตรกรรม ซึ่งการวางงานไม่ว่าใน ลักษณะใดย่อมยังผลเสียต่อเศรษฐกิจทั้งสิ้น อุตสาหกรรมขนาดย่อมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ เคลื่อนย้ายถ่ายเทแรงงานที่เกินความจำเป็นทางการ เกษตร ไปใช้ประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรม ให้เกิดผลมากที่สุด

อีกประการหนึ่ง ประเทศไทยมีการรวมทุนค่า และมีทุนน้อย (Capital Scarce) ซึ่งเป็นลักษณะทั่ว ๆ ไปของประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ฉะนั้น อุตสาหกรรมขนาดย่อมจึงมีความ

สถาบันบริการอุตสาหกรรมขนาดย่อม, โรเนียวจากฝ่ายเศรษฐกิจและสนเทศ เรื่อง อุตสาหกรรมในประเทศไทย.

เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด เพราะอุตสาหกรรมขนาดย่อมต้องการเงินทุนน้อยกว่า
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่

(๒) อุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยให้เกิดผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ใหม่ ๆ ขึ้น
ในประเทศไทย เชื่อว่ายังมีคนอีกเป็นจำนวนมากที่มีทักษะและมีมือที่จะเป็นผู้ประกอบการที่ดีได้ใน
อนาคต หากแต่ยังไม่มีโอกาสอันเหมาะสม และไม่มีการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ฉะนั้น
อุตสาหกรรมขนาดย่อมจะเป็นเสมือนแหล่งเพาะผู้ประกอบการที่ดีของประเทศ เพราะโอกาสที่จะ
เป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีมากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้บุคคล
เหล่านั้นมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญมากยิ่งขึ้น และโตเต้าขึ้นไปจากอุตสาหกรรมขนาดย่อม
ในที่สุดอาจขยายไปสู่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ในโอกาสต่อไป

(๓) อุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยให้มีการรวมทุนซึ่งมีอยู่กระจัดกระจายได้ดีกว่า
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นที่ทราบกันว่า ประเทศไทยขาดแคลนทุน (Shortage of Capital)
แต่อย่างน้อยที่สุดก็ยังมี "การออม" (Hording) หรือทุนที่ไม่ได้ใช้ทำประโยชน์กระจัดกระจายอยู่
ตามครอบครัวต่าง ๆ อยู่มาก หากเจ้าของทุนเหล่านั้นมีโอกาสร่วมธุรกิจขนาดเล็กกันและใช้ทุน
เล็กน้อยนี้ทำประโยชน์ให้แก่ชาติ โดยจัดตั้งอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้น เป็นที่ยอมรับกันว่า การจัด
หาหรือรวมทุนเพื่อตั้งกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมหลายสิบแห่งนั้นจะง่ายกว่าการจัดหาทุนเพื่อตั้ง
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ ในระยะแรก ๆ ประเทศไทยน่าจะเหมาะ
สมแก่การส่งเสริมให้เกิดมีอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้นในประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยมุ่งจะให้ช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมส่วน
ภูมิภาคให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้เศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคดีขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม
ในส่วนภูมิภาคจะมีผลด้านความต้องการแรงงานในส่วนภูมิภาค ซึ่งจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงาน
จากส่วนภูมิภาคเข้าสู่กรุง เทพมหานครน้อยลง

อุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนใหญ่จะใช้วัตถุดิบที่ได้มาจากผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรม เช่น
มะพร้าว ไข่ ฯลฯ หรือวัตถุดิบที่หาได้ในประเทศ ดังนั้น การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม
จึงเป็นการส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศมาใช้ประโยชน์ โดยผลิตเป็นสินค้าทาง

การอุตสาหกรรมโดยไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ เป็นการลดสินค้าเข้าบางประเภท นอกจากนี้ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่บางอย่างยังต้องอาศัยส่วนประกอบในการผลิตจากอุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งต้นทุนถูกกว่าที่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่จะผลิตเอง และสินค้าในทางหัตถกรรม บางอย่างนั้นไม่สามารถจะผลิตได้ทีละมาก ๆ ได้ เพราะต้องใช้ฝีมือและความประณีต ซึ่งเหมาะแก่การประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อมมากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

อุตสาหกรรมขนาดย่อมประเภทอุตสาหกรรมในครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่มักจะใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพประจำมาทำ เช่น เมื่อมีเวลาว่างจากการทำนาก็มาผลิตสินค้าประเภท อุตสาหกรรมในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเข้าไปสู่วงการอุตสาหกรรมโดยไม่รู้จัก และเมื่อ การผลิตมีมากเกินการใช้ในครอบครัวก็จะนำออกขาย เป็นการปลุกฝังความรู้สึกอยากจะทำประกอบ กิจการอุตสาหกรรม ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ และช่วยให้คนมีงานทำ มากขึ้น ไม่ปล่อยเวลาว่างไปโดยเปล่าประโยชน์

จะเห็นว่า อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ที่กำลังพัฒนา และได้พัฒนาเจริญแล้ว สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนานั้น อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็น อุตสาหกรรมขนาดย่อม ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้ว อุตสาหกรรมขนาดย่อมก็ยังเป็นส่วนประกอบ อันหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ แต่ลักษณะของอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศที่พัฒนาแล้วอาจจะ แตกต่างไปจากอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศที่กำลังพัฒนา

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นตัวช่วยกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบท เป็นการ ผ่อนคลายความแออัดในเมืองใหญ่ ๆ ช่วยให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างในเมืองกับชนบทมีน้อยลง และเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีกด้วย

ปัญหาที่อุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนใหญ่กำลังเผชิญอยู่

อุตสาหกรรมขนาดย่อมมักจะประสบปัญหาในการดำเนินงานอยู่เสมอ และปัญหาดังกล่าว เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมขนาดย่อมมานาน ได้แก่

(๑) การขาดแคลนเงินทุน อุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักจะขาด

แคลนเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ต้องเสียต้นทุนวัตถุดิบสูง เพราะซื้อวัตถุดิบได้ไม่มากพอที่จะมีอำนาจในการต่อรอง และยังขาดเงินทุนสำหรับซื้อเครื่องจักร ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเพื่อขยายหรือบูรณะกิจการ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ที่จะนำไปค้ำประกันการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ อัตราเงินกู้ก็ต้องเสียในอัตราสูงด้วย ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนสำหรับซื้อเครื่องจักร หรือค่าใช้จ่ายลงทุนถาวร และเงินทุนหมุนเวียน ก็เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนมากเริ่มกิจการโดยอาศัยเงินทุนจากการเก็บออมของคนและญาติพี่น้อง เพราะธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นมักจะรังเกียจที่จะให้กู้เพราะเสี่ยงมาก เนื่องจากเป็นกิจการเล็ก ๆ ที่ไม่มีหลักประกันความมั่นคงในด้านการบริหารงานเหมือนเช่นกิจการใหญ่ ๆ การขาดแคลนเงินทุนทำให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมของไทยไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร และมีโรงงานหลายแห่งที่ต้องเลิกกิจการไปเนื่องจากขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน

(๒) เรื่องภาษีอากร โรงงานขนาดย่อมต้องเสียภาษีการค้าในอัตราเดียวกับโรงงานใหญ่ ๆ ทำให้เสียเปรียบเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต

(๓) ขาดแคลนความรู้ทางวิชาการและเทคนิค คนงานส่วนใหญ่ฝึกกันขึ้นมาเอง ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการ ใช้วิธีการผลิตที่เคยทำมาในอดีตสืบต่อมาเรื่อย ๆ โดยไม่ทราบวิธีการที่จะปรับปรุงแก้ไขวิธีการผลิตให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ถูกสมนิยมผู้บริโภค ทำให้คุณภาพสินค้าไม่ดีขึ้น และไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตเพื่อสนองความต้องการของตลาด

การบริหารงานภายในโรงงานไม่เป็นไปตามหลักการแบ่งงานกันทำ ส่วนมากใช้ระบบผู้จัดการ หรือเจ้าของคนเดียวดำเนินการทุกอย่าง ไม่มีที่ปรึกษาทางวิชาการ ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากรัฐบาล

(๔) การขออนุญาตตั้งโรงงาน การประกอบอุตสาหกรรมใด ๆ นั้นจะต้องติดต่อกับหน่วยราชการตั้งแต่ ๓ แห่งขึ้นไป เช่นต้องไปติดต่อกับเทศบาล กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ฯลฯ ซึ่งแต่ละแห่งกว่าจะรู้ผลก็เสียเวลามาก อาจต้องใช้เวลาประมาณ ๓-๔ เดือนจึงจะได้รับอนุญาตให้ประกอบอุตสาหกรรมได้สมบูรณ์ และยังต้องยุ่งยากในการขออายุการเปิดโรงงานในแต่ละปีอีกด้วย ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดย่อมก็ต้องเสียเวลามาก และพบอุปสรรค

เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อื่นๆ

(๕) การขาดพื้นฐานที่ดี อุตสาหกรรมขนาดย่อมในระยะแรกมีลักษณะ เป็นอุตสาหกรรม ในครัวเรือน ผลิตเองและใช้เอง ต่อมาเมื่อมีการวิวัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทำให้จุดประสงค์ เปลี่ยนไปเป็นผลิตเพื่อขาย แต่ก็ยังคงเป็นการทำกันภายในครัวเรือน คนงานส่วนใหญ่เป็นสมาชิก ในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมาช่วยทำ ซึ่งคนงานเหล่านี้ไม่มีความรู้ทางด้านวิชาการและเทคนิค เลย ใช้ความชำนาญจากความจำเจบอย ๆ เข้าก็ทำได้ เครื่องจักรมีส่วนช่วยน้อยมาก เจ้าของ มักจะไม่มีความรู้ในด้านการจัดการ ทำให้เป็นอุปสรรคในการขยายกิจการและปรับปรุงกิจการ

(๖) ขาดการวางแผนทางการเงินและการผลิต ส่วนใหญ่อุตสาหกรรมขนาดย่อมจะไม่ มีการวางแผนทางการเงินไวล่วงหน้า ทำให้เงินขาดมือบ่อย ๆ และไม่สามารถผลิตได้ตามความ ต้องการของลูกค้า

(๗) ระบบบัญชียังไม่ดีพอ อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ดำเนินการโดยเจ้าของคนเดียวมัก ไม่นิยมจดบันทึกทางบัญชีไว้อย่างสมบูรณ์ จะไม่มีการแยกรายได้หรือรายจ่ายของกิจการออกจาก รายได้หรือรายจ่ายส่วนตัว ส่วนใหญ่ใช้วิธีการจำ ซึ่งทำให้ไม่สามารถจะแสดงฐานะการเงินและ ผลการดำเนินงานของกิจการได้ถูกต้อง อันจะเป็นอุปสรรคในการไปขอกู้เงินจากธนาคารหรือ สถาบันการเงินอื่น ๆ และขาดข้อมูลต่าง ๆ ที่จะให้ทราบผลการดำเนินงาน ตลอดจนข้อมูลที่จะใช้ ในการตัดสินใจต่าง ๆ อีกด้วย

(๘) ปัญหาการตลาด เนื่องจากอุตสาหกรรมของไทยยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา ดังนั้น เรื่องคุณภาพและต้นทุนการผลิตย่อมสู้ต่างประเทศไม่ได้ ครั้นจะผลิตเพื่อป้อนตลาดภายใน ประเทศก็มีปัญหาการตลาด และตลาดอยู่ในวงจำกัด โดยเฉพาะโรงงานขนาดเล็กจะถูกโรงงาน ขนาดใหญ่แย่งตลาดไปหมด เนื่องจากการแข่งขันในเรื่องราคาและคุณภาพ และมีสิ่งผลิตภัณฑ์ สามารถใช้แทนกันได้

(๙) การส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม สำหรับ อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีน้อยมาก ทำให้การขยายหรือปรับปรุงงานเป็นไปได้ยาก

อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่รัฐบาลเห็นว่าสำคัญและสมควรได้รับการส่งเสริมในทางการเงิน

ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมซึ่งดำเนินงานโดย สำนักงานชกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้กำหนดอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่รัฐบาลเห็นว่าสำคัญและสมควรได้รับการส่งเสริมในทางการเงิน ๑๔ ชนิด ดังนี้

(๑) อุตสาหกรรมโลหะ แบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

ก. ประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ เช่น โรงงานเครื่องชั่งตวงวัด โรงงานหล่อและกลึงโลหะ โรงงานหล่อผานไถ โรงงานผลิตนอตและสกรู โรงงานผลิตเครื่องฉีดยาฆ่าแมลง โรงงานคลิบและเข็มหมุด โรงงานผลิตเครื่องอาตุมิเนียม โรงงานสกัดดีบุกและชุบโลหะ โรงงานผลิตลวดสลิง โรงงานผลิตเครื่องอะไหล่จักรยานยนต์ ฯลฯ

ข. ประเภทเครื่องจักร ได้แก่ โรงงานผลิตเครื่องจักรและโรงงานผลิตชิ้นส่วนเครื่องจักร

ค. อุตสาหกรรมบริภัณฑ์ เช่น โรงกลึงและซ่อมเครื่องยนต์ โรงงานซ่อมรถยนต์ โรงงานซ่อมเครื่องยนต์และคานเรือ ฯลฯ

ง. อุตสาหกรรมหัตถกรรม เช่น โรงงานเครื่องถม โรงงานเครื่องทองลงหิน โรงงานเครื่องเงิน ฯลฯ

(๒) อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง เช่น โรงงานย่อยหิน โรงงานผลิตภัณฑ์ซีเมนต์ โรงงานทำสี โรงงานปูนขาว โรงงานผลิตประตุ หน้าต่างไม้ และวงกบ โรงงานผลิตไม้พื้นปาเก้ โรงงานผลิตเครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์ โรงงานทำกระเบื้องเคลือบ

(๓) อุตสาหกรรมเส้นใยและสิ่งทอ เช่น โรงงานทอผ้าฝ้าย โรงงานทำผ้าไหมรวม โรงงานแต่งสำเร็จรูปผ้า (ย้อม เผาขน ชักมัน) โรงงานทึบฝ้ายและทึบนุ่น โรงงานทอผ้าไหม โรงงานเลี้ยงและสาวไหม โรงงานปั่นนุ่น ทึบฝ้าย และทำที่นอน

(๔) อุตสาหกรรมเครื่องหนัง ได้แก่ โรงงานฟอกหนัง และโรงงานทำรองเท้าหนัง

(๕) อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา เช่น โรงงานผลิตเครื่องถ้วยชาม โรงงานทำเตาอั้งโล่ โรงงานทำโอ่งมังกร ฯลฯ

(๖) อุตสาหกรรมอาหาร เช่น โรงงานทำน้ำปลา โรงงานทำแป้งมันสำปะหลัง โรงงานทำวุ้นเส้นและเส้นหมี่ โรงงานทำกวยเตี๋ยว บะหมี่ และแป้งข้าวเจ้า โรงงานทำขนมปัง โรงงานสกัดน้ำมันพืช โรงงานทำน้ำบริสุทธิ์ โรงงานทำอาหารกระป๋อง

(๗) อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เช่น โรงงานทำมันสำปะหลังเส้น โรงงานทำปลาป่น โรงงานทำมันสำปะหลังเม็ด โรงงานทำอาหารสัตว์ (ไก่และสุกร) ฯลฯ

(๘) อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ เช่น โรงงานทำสีผงและดินขาว โรงงานทำยากันบูด

(๙) อุตสาหกรรมหัตถกรรม (อย่างอื่นนอกจากทำด้วยโลหะ) เช่น โรงงานทำเครื่องเขิน โรงงานทำเครื่องไม้แกะสลัก โรงงานเจียรระโนพลอย โรงงานทอเสื่อกก โรงงานทำหมวก ฯลฯ

(๑๐) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ทำจากไม้ เช่น โรงงานทำลังไม้ โรงงานเผาถ่าน

(๑๑) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง เช่น โรงงานทำสายพานยาง โรงงานทำรองเท้ายางและพื้นยาง โรงงานหลอ่ดคอกยางรถยนต์ โรงงานทำยางพองน้ำ ฯลฯ

(๑๒) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกและไนลอน เช่น โรงงานผลิตภัณฑ์พลาสติก โรงงานทำเชือกไนลอน โรงงานทำถุงพลาสติก ฯลฯ

(๑๓) อุตสาหกรรมท่อเรือและท่อตัวถังรถยนต์ ได้แก่ โรงงานท่อเรือและคานเรือ โรงงานท่อตัวถังรถยนต์ และโรงงานท่อรพวงบรรทุกไม้และเทรลเลอร์

(๑๔) อุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมทำยาไทย โรงงานซักกรี๊ด เสื้อผ้าด้วยเครื่องจักร โรงงานอุตสาหกรรมผลิตกระแสไฟฟ้า โรงงานทำเครื่องประดับมุก ฯลฯ

อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่อยู่ในข่ายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการ

อุตสาหกรรม

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ได้ประกาศบัญชีประเภทและขนาดของการลงทุนที่จะให้การส่งเสริม บัญชีที่ ๑/๒๕๑๖ โดยอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๑ วรรคสอง แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๒๗ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๕ ไว้หลายประเภท ซึ่งปรากฏว่า

มีอุตสาหกรรมขนาดย่อม (เงินทุนจดทะเบียนไม่เกิน ๒ ล้านบาท) อยู่ในข่ายของการส่งเสริมทั้ง
กล่าวหลายประเภท คือ

- (๑) การประมง เลี้ยงหรือแปรรูปสัตว์น้ำ ได้แก่
  - การเลี้ยงกุ้ง ปลา ปู หอย
  - การแปรรูปสัตว์น้ำ
- (๒) การเลี้ยงสัตว์หรือผลิตเนื้อสัตว์ ได้แก่ กระบือ
- (๓) อุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ได้แก่
  - การฟอกหนัง
  - การผลิตเจลาติน
- (๔) การสำรวจหาแหล่งแร่ ได้แก่ แร่ทุกชนิด
- (๕) อุตสาหกรรมแปรรูปหินธรรมชาติ ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์หินอ่อน
- (๖) อุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์ไม้เพื่อการก่อสร้าง ได้แก่
  - การฝั่งและอบไม้
  - การรักษาเนื้อไม้
  - การผลิตกระเบื้องไม้ปูพื้น
- (๗) อุตสาหกรรมพิมพ์หรือแต่งสำเร็จผลิตภัณฑ์ฝ่าย ไยธรรมชาติ หรือใยประดิษฐ์
- (๘) อุตสาหกรรมผลิตเครื่องเขียน อุปกรณ์การศึกษา หรือส่วนประกอบ ได้แก่
  - การผลิตคินสอ
  - การผลิตปากกา
- (๙) อุตสาหกรรมผลิตหรือประกอบเครื่องกีฬา เครื่องดนตรี หรือของเด็กเล่น
- (๑๐) อุตสาหกรรมผลิตเวชภัณฑ์
- (๑๑) อุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก.